

AZ EGYSÉGES KATASZTRÓFAVÉDELMI RENDSZER

Az új Alaptörvénnyel összhangban elkészült „A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról” szóló törvényjavaslat, melyet a Kormány 2011. június 10-én nyújtott be az Országgyűlésnek. A törvényjavaslat végszavazására 2011. szeptember 19-én került sor. A törvény hatályba lépése 2012. január 1.

A törvény egységes elvek mentén szervezi meg a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer, mint a közbiztonság fenntartásának egyik elemét. A katasztrófavédelem az elmúlt időszak jogszabályi környezetének átfogó módosításával, a minősített időszakok rendszerének megújításával, a bekövetkezett katasztrófa esetén irányadó rendkívüli intézkedések megteremtésével, az állam szerepvállalásának növelésével fokozható a lakosság életének, vagyonának biztonsága, valamint biztosítható az ország működőképességének folyamatos fenntartása.

I. A változtatások főbb területei az alábbiak szerint foglalhatóak rendszerbe.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése:

- engedélyezési eljárások kiterjesztése,
- katasztrófavédelmi bírság,
- a szakhatóság közreműködésének megszüntetésével a hatósági tevékenység egyszerűsítése,
- a veszélyes áruszállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakítása,
- iparbiztonsági hatóság létrehozása.

A lakosságvédelem erősítése:

- A lakosságtájékoztatás, riasztás rendjének szabályozása.
- A veszélyeztetett terület elhagyásának, valamint az oda történő belépés korlátozásának szabályozása.
- A helyi önkormányzatok védelmi igazgatási feladatainak támogatása a képzett közbiztonsági referens intézményének bevezetésével.

A polgári védelem szerepének erősítése, a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának fejlesztése:

- A polgári védelmi szervezetek fejlesztése.
- A települések polgári védelmi besorolásának és védelmi követelményeinek megújítása.
- Polgári védelmi szabályzat létrehozása.
- Polgári védelmi hatósági és szakhatósági jogkörök bővítése.
- Az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonásának, illetve támogatásának szabályozása.
- A nemzetközi segítségnyújtásban való részvétel szabályainak pontosítása.

A katasztrófák elleni védekezés hatékonyabbá tétele:

- A veszélyhelyzeti szabályozás megújítása.
- Egységes állami tűzoltóság létrehozása.

II. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése

Az elmúlt időszakban több baleset következett be veszélyes anyagokkal foglalkozó, ún. küszöbérték alatti üzemekben, amelyek nem tartoznak a jelenleg hatályos (Seveso II. Irányelv) szabályozás alá. Ezért az engedélyezési és ellenőrzési eljárásokat a törvény kiterjeszti az alsó küszöbérték negyedét elérő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre is.

A katasztrófavédelmi törvény hatálya alá tartozó veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek feletti hatósági felügyelet hatékonyabbá tétele érdekében szükséges a kisebb súlyú jogsértéseket (pl. belső védelmi terv elkészítésének és gyakoroltatásának, az üzem bejelentkezésének, a biztonsági irányítási rendszer felülvizsgálatának elmaradását) szankcionáló katasztrófavédelmi bírság bevezetése.

Egyes üzemek olyan ipari, biológiai (mezőgazdasági - műtrágya és növényvédőszer raktározás), kémiai tevékenységet végeznek, amelyek ellenőrizhetetlenné válása esetén azok hatása tömeges méretekben veszélyezteti, illetve károsítja az emberi egészséget, a környezetet, az élet- és vagyónbiztonságot. Az ezekben az üzemekben bekövetkező balesetek - ahogyan azt legutóbb a Kolontárnál bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa is igazolta - komoly környezeti katasztrófát okozhatnak. A balesetek bekövetkezési valószínűségének csökkentése az állami szerepvállalás fokozásával, a hatósági engedélyezési és ellenőrzési tevékenység kiterjesztésével és racionalizálásával érhető el.

Küszöbérték alatti veszélyes üzemek közé tartoznak: azok az üzemek amelyek esetén külön jogszabályban meghatározott alsó küszöbérték negyedét meghaladó, de az alsó küszöbértéket el nem érő mennyiségben veszélyes anyag van jelen, a kiemelten kezelendő létesítmények, a veszélyes anyagok, veszélyes hulladékok üzemén kívüli csővezetéken történő szállításának létesítményei, a veszélyes hulladékok égetéssel történő ártalmatlanítással foglalkozó létesítmények és azon üzemek, amelyek területén klór vagy ammónia legalább 1000 kg mennyiségben van jelen.

Katasztrófavédelmi bírság: A hatóság a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény IV. fejezete hatálya alá tartozó eljárásban a külön jogszabályban szereplő szabálytalanságok esetén katasztrófavédelmi bírság kiszabására jogosult. A bírság mértéke 300.000 Ft - 3.000.000 Ft-ig terjedhet, de az egyesített összeg legfeljebb 5.000.000 Ft lehet. A bírság a központi költségvetés központosított bevételeit képezi.

Integrált hatósági ellenőrzések: Magyarország területén működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményekre, küszöbérték alatti üzemekre vonatkozóan a hivatásos katasztrófavédelmi szerv koordinálja az ágazati hatósági feladatokat ellátó szervezetek hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére hatósági ellenőrzés foganatosítására vonatkozó javaslatot tesz, több társhatóság bevonásával együttes ellenőrzéseket szervez. A társhatóságok külön jogszabályban rögzített feladat és hatáskörük szerint önálló engedélyezési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenységet végeznek, melyek eredményéről a hatóságot tájékoztatják. A hatóság gyűjti a társhatóságok a közigazgatási hatósági eljárási dokumentumait, továbbá a

hatósági engedélyeket - törvény alapján - nyilvánosságra hozza. A társhatóságok a fentiekben meghatározott körben kötelesek a hatósággal együttműködni.

A törvény a veszélyes áruszállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakításával megteremti annak lehetőségét is, hogy a katasztrófavédelmi hatóság a veszélyes áruk légi, vízi, és vasúti szállítását is ellenőrizze és szankcionálja.

III. A polgári védelem szerepének erősítése, a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának fejlesztése

A katasztrófavédelem polgári védelmi feladatai fokozatosan alakultak ki a korabeli légoltalmi feladatokból, és váltak a természeti vagy ember okozta katasztrófák megelőzését, és az azokkal szembeni védekezést szolgáló szervezeti, feladat- és intézkedési rendszeré. A rendszer működése abból az alapelvből indul ki, hogy az állampolgároknak joguk van a biztonságra, de annak megteremtésében nekik maguknak is tevékenyen részt kell venniük. Ennek jegyében szakterületünk alapfeladata a lakosságvédelem, tehát az életet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javakat veszélyeztető hatások elhárítása, az ennek érdekében szükséges szervezési és felkészítő munka, valamint a mindezt megalapozó tervezés. Munkánkkal hozzájárulunk a közbiztonság hatékonyságának növeléséhez, az emberek életminőségének javításához, valamint a nemzetgazdaság biztonságosabb működéséhez.

Elsődleges célunk a hazai települések valós veszélyeztetettségén alapuló rendszeres kockázatértékelése és katasztrófavédelmi osztályba sorolása, a lakosság sebezhetőségére összpontosító veszélyelhárítási tervezés.

A reakálás terén munkánk látványosabb része az önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek létrehozása, felszerelése és begyakoroltatása. Ennek során kiemelt szempont, hogy ezek az egységek a veszélyhelyzeti szintet el nem érő feladatokban is képesek legyenek részt venni, hiszen a katasztrófák csak akkor kezelhetők sikeresen, ha az átlagember is felelősséget vállal saját biztonságáért.

Mecsek Mentőcsoport

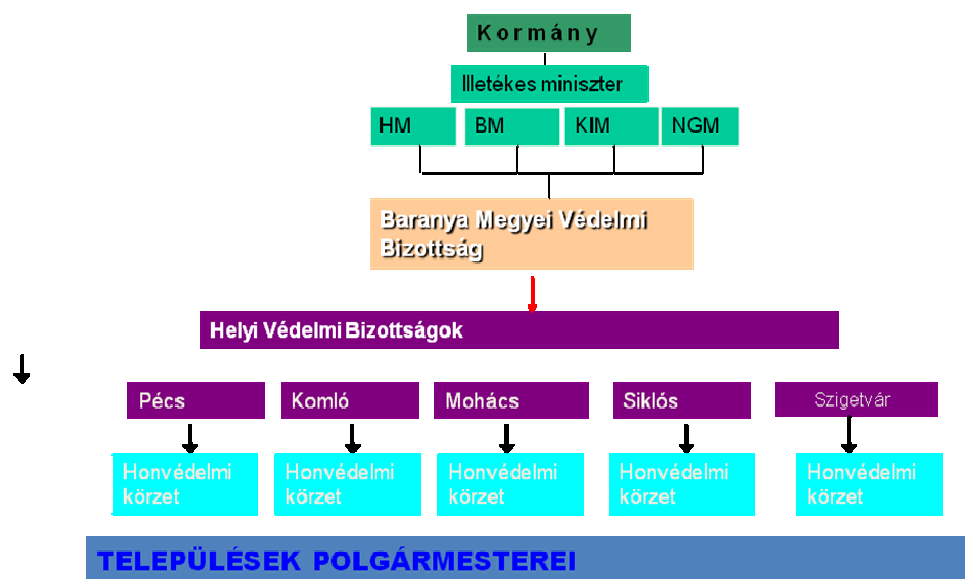
2011-ben hozták létre az ún. „Mecsek Mentőcsoport” (továbbiakban: MMCS) elnevezésű területi illetékességű pv. szervezetet. Az MMCS önkéntes alapon, alapvetően a megyében működő civil mentőszervezetekből delegált tagokból áll (összesen: 50 fő), akik – a vonatkozó jogszabályok szerint – az MVB elnökének elrendelésére elsődlegesen a megye területén bekövetkező nagyobb veszélyhelyzetek alkalmával végeznek kutató, mentő tevékenységet. A pv. szervezetek területi alkalmazása a hivatásos szervek védekezési tevékenységének támogatására hivatott. Az MMCS olyan periférikus képességekkel is rendelkezik, melyre – így komplexen – a hivatásos szervek nem képesek. A veszélyhelyzetek kezelése során valljuk, hogy az áldozatok és túlélők jogai mindenekelőtt valók, és ezt minden típusú döntéshozatalnál tiszteletben tartjuk!

Katasztrófaveszélyre, valamint a veszélyhelyzetre vonatkozó szabályok

A törvény az új alkotmányos szabályozással összhangban – még nem különleges jogrendként a veszélyhelyzet megelőzése céljából szükséges intézkedések kapcsán bevezeti a katasztrófaveszély fogalmát. Katasztrófaveszély esetén az országos katasztrófavédelmi

főigazgató – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által előzetesen jóváhagyott központi veszélyelhárítási terv szerint – azonnal intézkedik az emberi élet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében. A törvény szabályozza a veszélyhelyzet kihirdetésére vonatkozó eljárási szabályokat és a veszélyhelyzetben a Kormány rendeletével bevezethető rendkívüli intézkedéseket.

Az elmúlt évek tapasztalatai bizonyították, hogy veszélyhelyzetben szükség van a helyszíni irányítási jogkört egy szakmailag felkészült vezetőre ruházni, így a törvény értelmében veszélyhelyzetben a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a településen a polgármestertől a katasztrófavédelem által kijelölt személy veszi át, több megyére kiterjedő veszélyhelyzet esetén a védekezési feladatok összehangolását miniszteri biztos látja el. A törvény megteremti annak lehetőségét, hogy a Kormány a katasztrófa károsító hatása által érintett területen is bevezethessen veszélyhelyzetben irányadó rendkívüli szabályokat. A védekezési feladatok ellátásának elsőbbsége, valamint a mentendő személyek és anyagi javak biztonsága érdekében pontosan meghatározásra kerültek a kimenekítés és a kitelepítés szabályai, a veszélyeztetett terület elhagyásának kötelezettsége, továbbá a csak engedéllyel történő belépést biztosító rendelkezések.

1. sz. ábra a védelmi igazgatás elvi felépítése

IV. A katasztrófák elleni védekezés hatékonyabbá tétele

Egységes állami tűzoltóságok

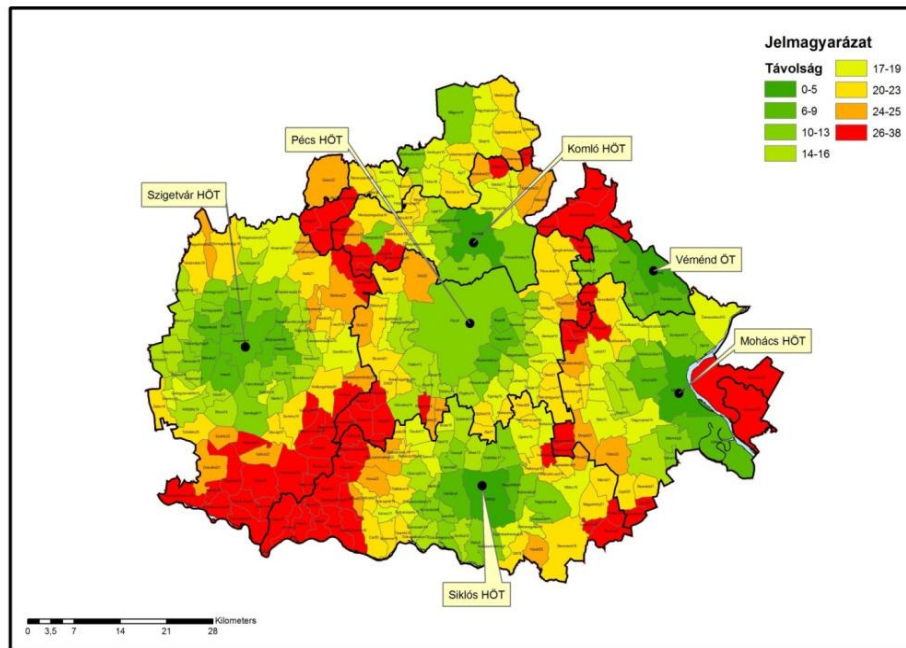
A tűz elleni védekezés biztosítása – mint a rendvédelmi feladatok része – történetileg az állam által ellátott legelső funkciók egyike. Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy az állam területén élő lakosság valamennyi tagja számára – lakóhelyétől függetlenül – e szolgáltatás magas színvonalon hozzáférhető legyen, ezért a törvény célul tűzi ki a tűzvédelmi szervezetrendszer elaprózódásából adódó területi

kiegyensúlyozatlanságok megszüntetését. A törvény alapján az elmúlt időszakban az önkormányzatok irányítása alatt álló, helyi érdekektől befolyásolt, és a helyi anyagi lehetőségek függvényében változó hatékonysággal működő hivatásos tűzoltóságok megszűntek, a feladatellátásért viselt felelősség, és ezzel együtt a feladatellátást szolgáló összes eszköz és szervezet is az államra szállt.

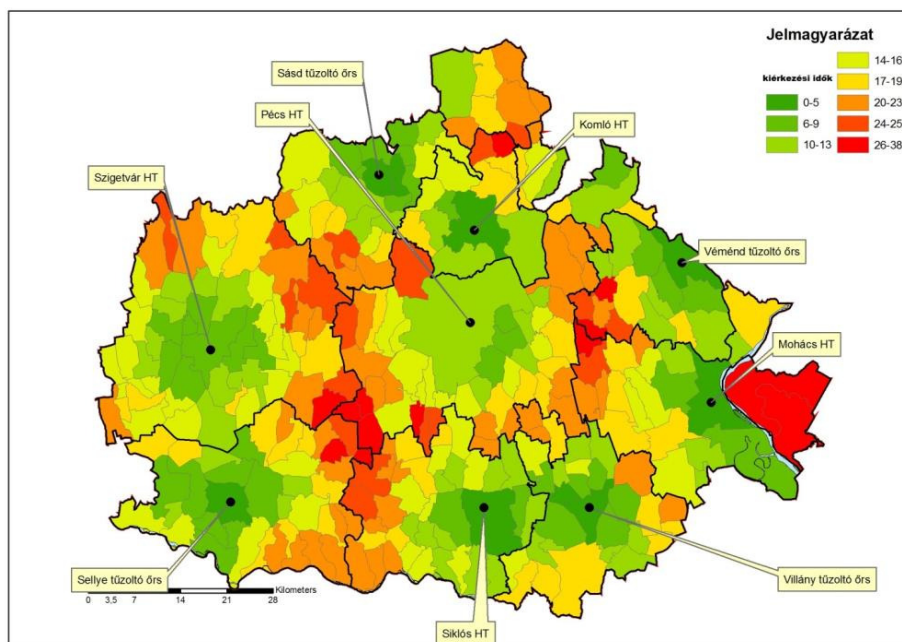
A korábbi szervezet helyébe lépő, centralizáltan felépülő állami tűzoltóság működtetése során a központi irányítás létrejött a tűzoltási és műszaki mentési tevékenységgel összefüggő szakmai követelmények egységes elvek mentén történő érvényesítését és számonkérhetőségét, az erőforrások átlátható módon történő allokációját eredményezi. A meglévő kapacitások jobb hatásfokú kihasználása, területi elosztásának centrális megszervezése, az erő- és eszközállomány optimális tervezése és mozgatása hatékonyabb, területileg egységes színvonalú tűzvédelmet eredményez, és a források ésszerű felhasználását teszi lehetővé.

Katasztrófavédelmi őrs program

Baranya megye településeinek tűzvédelme érdekében szükséges a jövőben négy katasztrófavédelmi őrs (Sásd, Sellye, Véménd, Villány) létrehozására. Az őrs program keretében 2012. április 1-jétől a korábbi köztisztviselői tűzoltóság a Mohácsi Hivatásos Tűzoltóparancsnokság Véméni Katasztrófavédelmi Őrsékként látja el a térség tűzvédelmét. A korábbi tíz perces riasztási normaidő két percre csökken. A védelmet pedig hivatásos tűzoltók adják, akik a folyamatos képzések és a korszerű felszerelések segítségével garantálják a professzionális beavatkozást. A nyolc perces időelőny a tűzoltói beavatkozásnál rendkívül fontos, akár életet is menthet. Az elkövetkező években az őrs program folytatódik így biztosítva a tűzvédelmi helyzet javulását.

2. sz. ábra Baranya megye tűzvédelmi térképe 2011-ben

3. sz. ábra Baranya megye tervezett tűzvédelmi térképe

A 2. számú ábrán látható Baranya megye tűzvédelmi lefedettségi térképe a 2011-es állapot szerint. A térképen a tűzoltó erők kiérkezési ideje van feltüntetve percben. A 3. sz. ábrán a tervezet látható, amely már a tervezett őrsőkkel számolva szemlélteti a tűzvédelmi helyzetet.

V. A szabályozás főbb irányai alábbiak szerint összegezhetők:

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése (pl. az engedélyezési eljárások kiterjesztése, a veszélyes áruszállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakítása).

A polgári védelem szerepének erősítése, a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának fejlesztése a polgári védelmi hatósági és szakhatósági jogkörök bővítésével.

A veszélyhelyzeti szabályozás megújítása. Ennek eredményeként javul a védekezés, a kárelhárítás hatékonysága és a veszélyhelyzet kihirdetése elkerülhetővé válhat azzal, hogy a Kormány a veszélyhelyzeti szabályozás egyes elemeit indokolt esetben, elsősorban a helyreállítás és az újjáépítés zavartalan lebonyolítása érdekében a katasztrófa károsító hatása által érintett területen bevezetheti.

A tűzvédelem egységes irányításának biztosítása a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok állami kézbe vonása, egységes állami tűzoltóság létrehozása. Az önkormányzatok terheinek csökkentése érdekében a katasztrófavédelmi törvénycsomag a hivatásos tűzoltóságokat ismét állami irányítás alá vonta, ezzel javulni fog hazánk mentő-tűzvédelmi lefedettsége, a védelem közelebb kerüljön a lakossághoz, Magyarország lakossága az ország minden pontján azonos védelemben fog részesülni.